

Szakonyi Károly

Ákostól búcsúzva

Kilencven éves korában Kanadában elhunyt Kertész Ákos

Andzrej Wajda híres filmjében, a *Hamu és gyémát*ban a háború végének éjszakáján, miközben a varsói szálló termében a megrészegült társaság polonézt táncol, Maciek a bárpultnál az ellenállásban elesett társai emlékére rendelt vodkákat felhajtva, nevüket fájdalmasan sorolva, egymásután löki odább a pult bádogán az üres poharakat.

Szerettük ezt a filmet Ákossal. Szerettük ezt a jelenetet. A Fiatal Művésze Klubjában láttuk, ott vetítették, nem a moziban. Erős, keserű film volt, Cybulskival, politika és szerelem és halál az összeomlás és kezdés reményének korában.

A pultnál állok én is, és lökdösöm egymás után a poharakat, és sorolom: Bulcsu, Ervin, Tibor, Dénes és Ákos…

Mind elmentek, akik együtt voltunk az irodalomban, a barátságban, a presszókban, a belvárosi kávéházban, az Új Írás, a Kortárs, a Jelenkor szerkesztőségi szobáiban, a Hungáriában vagy a Rézkakas asztalainál, együtt az utazásokban és a nyarakon…

És most egyedül vagyok itt a pultnál a vodkáspoharakkal…

A Marikában ismertem meg. Bejött Fejes Bandihoz egy dús hajú, magas, sovány pasas, hosszan beszélgettek a presszó belső sarkában, Bandi asztalánál. Én meg ott írtam minden nap. Amikor elindultak kifelé, megálltak nálam, és Bandi azt mondta: – Ismerjétek meg egymást, egyforma bolondok vagytok…

Ákos akkor még karosszérialakatos volt, de két remek novelláját hozta a Kortárs. Amolyan beavató novellákat. Be is lépett velük az irodalomba.

Jóba keveredtünk. Az egész társaság. Feljártunk a Váci utca 40-be, a lakásba, ahol a családjával élt. Házat is béreltünk Szepezden. Aztán jöttek az évek és jöttek a válások meg házasságok meg új válások… Jöttek a sikerek. Ákos novellájából filmet forgattak, lakást vett a honoráriumból, egyetemre járt annyi ösztöndíjért, amennyiért a műhelyben dolgozott. Megjelent a *Sikátor,* a *Makra,* és közben kollokvált irodalomból, népműveléS-

ből, esztétikából. És újabb film- és drámabemutató (*Névnap, Özvegyek),* és jó barátság.

Ismertem a családi múltját, de nem tudtam a magába zárt traumákról, a negyvenes évek keserves emlékeiről, erről nem beszélt. Csak ötvenhatról, a Kossuth téri vérengzésről, ahol első feleségét fejlövés érte, a halálból hozta vissza, s ment vele a kórházba, ápolta a többi sebesülttel. Áldozatos volt, áldozatos természet, empatikus, sorsvállaló. Írásaiból, esszéiből kitűnik az elnyomottak iránti mély rokonszenve. Ha ittunk, József Attilát szavalt, s ha kedve támadt rá, *Paul Robeson* stílusában elénekelte a *Mississipi*-t.

Az irodalom számára igazságkeresés volt, s ahogy teltek az évek, szava egyre kritikusabb lett, egyre keményebben bírált, akik nem értették vagy nem akarták megérteni az „érted haragszom, nem ellened" szándékot, meg is botránkoztak. A társadalmi jelenségek kritikájában a *savonarolaságot* blaszfémiának ítélték, ezért hagyta el az országot. Nagy döntés volt nyolcvanévesen emigrálni, de Kanada befogadta, és még lett egy nyugodt évtizede.

Ő tudhatta csak, milyen egy magyar írónak idegenben gyökeret ereszteni. Úgy tetszett, az a rövid idő is elegendő volt számára, hogy otthon érezze magát. Nyilatkozataiból ez látszik.

Mint egy nagy, értékes csomagot vitte magával az itthon befutott írói pálya eredményeit. A hozzá igazítható utolsó szakasz műveit még nem ismerjük, csak a publicisztikáját. De talán a szépirodalmi is elérkezhet hozzánk. Fémlapra helyezett papírlapokra tűhegyes töltőceruzájával vajon milyen novellákat írt, ott, egy másik világban?

A vodkáspoharak egymásnak ütődve szánkáznak végig a pult bádogján… És mondom fájdalommal a neveket. A barátokét, akik már nincsenek velünk.

És most Ákos is elment.

Isten veled, Öregfiú!